

83**OBWIESZCZENIE MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH**

z dnia 22 stycznia 1937 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 grudnia 1927 r. o granicach Państwa.

Na podstawie art. 2 ustawy z dnia 9 lipca 1936 r. w sprawie zmiany rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 grudnia 1927 r. o granicach Państwa (Dz. U. R. P. Nr 55, poz. 397) ogłaszam jednolity tekst rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 grudnia 1927 r. o granicach Państwa (Dz. U. R. P. Nr 117, poz. 996), z uwzględnieniem zmian wynikających z powołanej ustawy, oraz z

1) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1928 r. zmieniającego niektóre postanowienia rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 grudnia 1927 r. o granicach Państwa (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 306),

2) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 3 grudnia 1932 r. w sprawie zmia-

ny rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 grudnia 1927 r. o granicach Państwa (Dz. U. R. P. Nr 109, poz. 894),

3) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 grudnia 1934 r. o unormowaniu właściwości władz i trybu postępowania w niektórych działach administracji państwowej (Dz. U. R. P. Nr 110, poz. 976),

4) ustawy z dnia 14 lipca 1936 r. o paszportach (Dz. U. R. P. Nr 56, poz. 404).

Minister Spraw Wewnętrznych:

Stawoj Składkowski

Załącznik do obw. Ministra Spraw Wewna. z dnia 22 stycznia 1937 r. (poz. 83).

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

z dnia 23 grudnia 1927 r.

o granicach Państwa.

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 78, poz. 443) postanawiam co następuje:

Dział I.

Linia graniczna, pas drogi granicznej, strefa nadgraniczna i pas graniczny.

Art. 1.

(1) Granicą Państwa Polskiego jest linia oddzielająca terytorium Państwa Polskiego od innych terytoriów.

(2) Granicę morską określają osobne przepisy.

Art. 2.

(1) Przekraczanie granicy Państwa jest dozwolone tylko na zasadzie właściwych dokumentów i tylko na drogach celnych lub w punktach przejściowych wyznaczonych przez Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu, a odnośnie linii lotniczych — również z Ministrem Spraw Wojskowych, lub też przez władze upoważnione do tego przez wyżej wymienionych ministrów.

(2) Punktami przejściowymi są również przejścia przez granicę linii lotniczych wyznaczone dla ruchu lotniczego z zagranicą, jak również porty morskie.

(3) Przepisy regulujące kontrolę osobowego ruchu granicznego ustala w drodze rozporządzeń Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

Art. 3.

W celu zabezpieczenia ochrony granicy ustala się na całej przestrzeni granic Państwa:

- a) pas drogi granicznej,
- b) strefę nadgraniczną,
- c) pas graniczny.

Art. 4.

(1) Pas drogi granicznej, ustanowiony wzdłuż linii granicznej, obejmuje obszar grun-

tu o szerokości najwyżej 15 metrów, licząc od linii granicznej, względnie taki sam obszar gruntu wzdłuż brzegu wód granicznych.

(2) Sposób i termin ustanowienia pasa drogi granicznej na poszczególnych odcinkach granicy oraz ustalenia jego szerokości określa rozporządzenia wojewodów, wydane w porozumieniu z dyrektorami cel.

(3) Pas drogi granicznej ma być wolny od takiego używania, które by przeszkadzało wykonywaniu robót i czynności w celu utrzymania i urzędzenia granicy lub w celu prawidłowej ochrony granicy przez władze i organa państwowe, i ma służyć jako droga obchodowa dla straży pełniącej ochronę granic.

Art. 5.

(1) Strefa nadgraniczna obejmuje obszar leżący wzdłuż linii granicznej szerokości 2 kilometrów, licząc od linii granicznej.

(2) W wypadkach, w których tego wymagają właściwości terenu lub ukształtowanie granicy, może być strefa nadgraniczna rozszerzona do 6 kilometrów, względnie zwężona poniżej 2 kilometrów.

(3) Szerokość strefy nadgranicznej na granicy morskiej oblicza się na lądzie od brzegu wód terytorialnych i wód wewnętrznych zatoki Puckiej.

(4) Szerokość strefy nadgranicznej określają właściwe wojewódzkie władze administracji ogólnej w porozumieniu z odpowiednimi władzami celnymi i wojskowymi.

(5) Granice strefy nadgranicznej winny być oznaczone w terenie specjalnymi znakami i podane do powszechnej wiadomości.

Art. 6.

(1) Minister Spraw Wewnętrznych może w drodze rozporządzeń wprowadzać na czas przejściowy na całym obszarze strefy nadgranicznej lub na pewnych jej odcinkach ograniczenia ruchu, które okażą się potrzebne dla celów ochrony granicy, a w szczególności uzależnić od zezwolenia władzy administracyjnej pobyt w strefie nadgranicznej osób stale tam niezamieszkałych.

(2) Od obowiązku posiadania zezwolenia są zwolnieni:

- a) obywatele polscy w tych miejscowościach leżących w strefie nadgranicznej, w których posiadają majątek nieruchomości, lub w których w chwili wejścia w życie rozporządzenia niniejszego przynajmniej od sześciu miesięcy faktycznie stale zamieszkują, jak również członkowie ich rodzin, żyjący z nimi we wspólnym gospodarstwie domowym,

- b) urzędnicy i funkcjonariusze państwowi oraz samorządowi i osoby wojskowe, zaopatrzone we właściwe legitymacje służbowe, o ile pobyt ich w strefie nadgranicznej związany jest z pełnieniem obowiązków służbowych, oraz osoby urzędowo im towarzyszące, tudzież członkowie rodzin funkcjonariuszów państwowych, zamieszkałych w strefie nadgranicznej, o ile żyją z nimi we wspólnym gospodarstwie domowym,
- c) osoby, zaopatrzone w odpowiednie, ważne co do terminu dokumenty podróży (paszporty, przepustki graniczne), o ile chodzi o odbycie drogi wiodącej bezpośrednio do granicznego punktu przejściowego oraz łączącej graniczny punkt przejściowy z przejściem na linii granicznej przy wyjeździe, lub drogi od granicznego punktu przejściowego przy wjeździe do kraju, — następnie, o ile chodzi o zatrzymanie się na granicznych punktach przejściowych w związku z kontrolą graniczną i wreszcie, o ile chodzi o czasowy pobyt w miejscowości, wymienionej w dokumencie podróży (paszporcie lub przepustce granicznej), a leżącej w strefie nadgranicznej.
- (3) Wojewoda lub upoważniona przez niego powiatowa władza administracji ogólnej może zabronić zamieszkiwania i przebywania poszczególnym osobom na obszarze strefy nadgranicznej na czas określony lub na stałe, jeśli względy bezpieczeństwa i ochrony granicy tego wymagają.

Art. 7.

Minister Spraw Wewnętrznych może w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami wydawać dla całego obszaru strefy nadgranicznej lub dla pewnych jej odcinków rozporządzenia, które okażą się konieczne dla zapewnienia ochrony granicy, np. co do posiadania materiałów wybuchowych i broni palnej, polowania, rejestracji zwierząt, ruchu nocnego, sposobu korzystania z dróg, ewidencji i kontroli ruchu ludności, posiadania i używania aparatów fotograficznych, posiadania i używania aparatów, urządzeń i innych środków, dających możliwość porozumiewania się na odległość.

Art. 8.

(1) Wznoszenie budowli i przeprowadzanie wszelkich trwałych urządzeń w strefie nadgranicznej, jak również przebudowywanie starych budowli, z wyjątkiem robót tego rodzaju, przeprowadzanych przez Państwo, wymaga, niezależnie od zezwoleń innych władz, wymaganych przez odpowiednie przepisy, uzyskania uprzedniej zgody powiatowej władzy administracji ogólnej.

(2) Wznoszenie nowych budowli wodnych nad wodami granicznymi oraz jakiegokolwiek użycie takich budowli, wód lub brzegów, które mogłyby spowodować zmiany w dotychczasowym stanie brzegów wód granicznych, wymaga, niezależnie od zwykłych zezwoleń, wymaganych ustawą wodną, uzyskania zezwolenia właściwego wojewody, wydanego w porozumieniu z naczelnikiem władzy celnej II instancji i dowódcą okręgu korpusu.

Art. 9.

Nieruchomości, znajdujące się w strefie nadgranicznej, potrzebne dla celów ochrony granicy, mogą być wywłaszczane na rzecz Skarbu Państwa w trybie obowiązujących przepisów o wywłaszczeniu.

Art. 10.

(1) Pas graniczny obejmuje cały obszar powiatów przylegających do granicy Państwa, łącznie z powiatami miejskimi położonymi na tym obszarze. O ile szerokość pasa granicznego nie osiąga w ten sposób 30 kilometrów, włącza się do pasa granicznego również te gminy sąsiednich powiatów, których obszar leży w całości lub w części w odległości 30 km od linii granicznej.

(2) Minister Spraw Wewnętrznych może, jeżeli względy bezpieczeństwa i ochrony granicy tego wymagają, rozszerzyć obszar pasa granicznego na wszystkie lub niektóre powiaty przyległe do powiatów granicznych, albo na ich części.

Art. 11.

(1) Osobom, ukaranym prawomocnym wyrokiem sądowym lub prawomocnym orzeczeniem władzy administracyjnej lub też celnej lub skarbowej za działalność przeciwpaństwową, przemytnictwo oraz za przestępstwa, wymienione w art. 23 i 24 rozporządzenia niniejszego, może być przez powiatową władzę administracji ogólnej wzbronione zamieszkiwanie i pobyt w pasie granicznym na czas od 1 roku do 3 lat, a do dziesięciu lat w stosunku do osób, ukaranych za przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu Państwa.

(2) Decyzje powiatowej władzy administracji ogólnej, wydane w myśl ust. (1), są natychmiast wykonalne.

Art. 12.

(1) W pasie granicznym cudzoziemcy, cudzoziemskie osoby prawne, jako też osoby prawne krajowe, w których w skład zarządów

lub innych wyższych organów kierowniczych lub kontrolnych wchodzi cudzoziemcy albo których chociażby część udziałów bądź akcji należy do cudzoziemców, mogą tylko na podstawie zezwolenia:

- a) nabywać nieruchomości w drodze aktów prawnych, zawartych między żyjącymi,
- b) dalej zatrzymać własność nieruchomą, nabytą w drodze spadkobrania, na podstawie aktów prawnych zdziałanych na wypadek śmierci, o ile obdarzony nie byłby zarazem powołany do spadku z ustawy.

(2) Zezwolenia może udzielić Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych, jeżeli zachodzą okoliczności uwzględnienia godne.

(3) W zezwoleniu mogą być stawiane warunki, od których dopełnienia uzależniona jest dopuszczalność transakcji.

(4) Prośbę o udzielenie takiego zezwolenia mogą zainteresowane osoby fizyczne lub prawne, wymienione w ust. (1) artykułu niniejszego, które w przyszłości nabędą nieruchomość w drodze spadkobrania (ust. (1) lit. b), wnosić w terminie dwunastomiesięcznym, licząc od dnia otwarcia spadku, jeżeli pragną nadal zatrzymać własność tej nieruchomości. Wniesienie prośby po upływie wymienionego terminu będzie uważane za równoznaczne z jej wniesieniem.

(5) W razie niewniesienia prośby w terminie jako też w razie otrzymania decyzji odmownej, powinien cudzoziemiec względnie osoba prawna, wymieniona w ust. (1), sprzedać nieruchomość w ciągu następných dwunastu miesięcy. Niewykonanie tego obowiązku pociągnie za sobą przymusową sprzedaż nieruchomości.

(6) Tryb postępowania przy przeprowadzaniu sprzedaży uregulują osobne przepisy, wydane przez Ministra Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

(7) Właściwy wojewoda może zabronić poszczególnym osobom wymienionym w ust. (1) wykonywania w pasie granicznym czynności niżej wymienionych, jeżeli by to wykonywanie było uciążliwe z uwagi na dobro Państwa, a zwłaszcza ze względu na bezpieczeństwo lub porządek publiczny, a mianowicie:

- a) posiadania, dzierżawienia, użytkowania i zarządu nieruchomości lub części nieruchomości,
- b) wykonywania handlu i przemysłu,
- c) kierownictwa i eksploatacji robót i przedsiębiorstw.

(8) Obciążanie nieruchomości, położonych w pasie granicznym, zobowiązaniami pienięż-

nymi na rzecz osób, wymienionych w ust. (1), wymaga zezwolenia wojewody.

Art. 13.

(1) Minister Spraw Wewnętrznych może, jeżeli względy bezpieczeństwa Państwa lub ochrony granic tego wymagają, wprowadzać na całym obszarze pasa granicznego lub jego części:

- a) zakaz nabywania przez obywateli polskich lub polskie osoby prawne nieruchomości w drodze aktu prawnego, zdziałanego między żyjącymi lub na wypadek śmierci, o ile nie zachodzi przypadek spadkobrania z ustawy, oraz posiadania, dzierżawienia, użytkowania i zarządu nieruchomości lub części nieruchomości, bez uprzedniego zezwolenia wojewody,
- b) zakaz wykonywania przez obywateli polskich lub polskie osoby prawne handlu i przemysłu oraz kierownictwa i eksploatacji robót i przedsiębiorstw bez uprzedniego zezwolenia wojewody.

(2) Udzielenie zezwolenia może być uzależnione od dopełnienia przez interesowanego warunków, wskazanych przez władze.

(3) Odmowa zezwolenia nie wymaga uzasadnienia.

Art. 14.

Wszelkie czynności prawne zdziałane w celu obejścia ograniczeń przewidzianych w art. 12 i 13, są nieważne. O nieważności orzekają sądy na żądanie powiatowej władzy administracji ogólnej.

Art. 15.

(1) W pasie granicznym wojewoda może zabronić zatrudniania poszczególnych osób w zakładach handlowych i przemysłowych oraz w instytucjach użyteczności publicznej, jeżeli tego wymagają względy bezpieczeństwa publicznego lub ochrony granic.

(2) Zakaz zatrudniania, wydany przed przyjęciem danej osoby do pracy, jest natychmiast wykonalny. W stosunku do osób zatrudnionych rozwiązanie umowy o pracę następujące z upływem ustawowego terminu wypowiedzenia, nie dłuższego jednak niż trzy miesiące, chociażby umowa zawarta była na czas oznaczony; w przypadku jednak, gdy czas pozostały do wygaśnięcia umowy, zawartej na czas oznaczony, okaże się krótszy od właściwego okresu wypowiedzenia, umowa rozwiązuje się z upływem tego czasu. Decyzje, wydane na podstawie ust. 1, doręczają się zarówno pracodawcy, jak i pracownikowi. Bieg terminu wy-

powiedzenia rozpoczyna się od dnia doręczenia decyzji pracownikowi. Decyzje wojewody, wydawane na podstawie ust. 1, nie wymagają uzasadnienia.

Art. 16.

(1) Wojewoda może zawiesić lub zabronić działalności na obszarze pasa granicznego każdego stowarzyszenia, związku czy spółdzielni lub ich oddziału, jeśli uzna, że działalność taka nie jest wskazana ze względów bezpieczeństwa publicznego lub ochrony granic.

(2) Decyzje wojewody, wydane na podstawie ust. (1), nie wymagają uzasadnienia i są natychmiast wykonalne.

Art. 17.

Minister Spraw Wewnętrznych może w drodze rozporządzenia wprowadzać na czas oznaczony ograniczenia, przewidziane dla strefy nadgranicznej, na niektóre obszary pasa granicznego.

Dział II.

Wytknięcie i oznaczenie granicy państwowej, znaki graniczne i piecza nad nimi. Organa, powołane do ochrony granicy i urządzeń granicznych.

Art. 18.

(1) Właściciele lub posiadacze gruntów, leżących w strefie nadgranicznej, nie mogą wzbronić:

- a) osobom, powołanym do ochrony granicy oraz zatrudnionym przy urzędowaniu lub utrzymywaniu granicy, dostępu do granicy Państwa przez ich grunty, ustanowienia na tych gruntach potrzebnych znaków, jako to: słupów, kamieni, kopców, wiech itp.,
- b) przeprowadzenia na ich gruntach koniecznych czynności, związanych z oznaczeniem, urządzeniem i ochroną granicy, jako to: wykopania rowów, wykonania wyrębów i przesiek leśnych, wykarczowania pni, usunięcia powalonych drzew i ściętych gałęzi itp.

(2) Czynności, wymienione w ust. (1) lit. b), mogą być wykonane również przez właścicieli gruntów za zgodą i pod nadzorem właściwych władz.

(3) W strefie nadgranicznej właściwe władze mogą zarządzić całkowite wycięcie lasów w pasie szerokości najwyżej do 1 km od linii granicznej z tym, że zalesienie ponowne może nastąpić jedynie za zezwoleniem władzy właściwej. Wycięcie lasów należy do obowiązku właścicieli lasów. W razie niewykonania przez

nich tego obowiązku, lasy będą wycięte środkami Państwa na koszt właścicieli lasów.

(4) Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Ministrem Spraw Wojskowych określi władze właściwe do wydania wymienionych w artykule niniejszym zarządzeń i sposób ich przeprowadzenia.

Art. 19.

(1) Za szkody rzeczywiste, wynikłe wskutek zastosowania przepisów, wymienionych w art. 18 ust. (1) lit. b) i w ustępie trzecim, interesowany ma prawo żądać stosownego odszkodowania, którego może dochodzić zwykłą drogą prawa, o ile nie dojdzie do dobrowolnej ugody z władzą, która wydała odnośne zarządzenie. Odszkodowanie nie może obejmować utraconych zysków.

(2) Prawo żądania wynagrodzenia gaśnie po upływie jednego roku od dnia, w którym szkoda lub strata zostały wyrządzone, a w wypadkach, kiedy je poniesiono przed wejściem w życie rozporządzenia niniejszego, — po upływie roku od dnia wejścia rozporządzenia w życie.

Art. 20.

(1) Ochrona granicy poruczona jest właściwym organom, powołanym do tego przez osobne przepisy.

(2) Minister Spraw Wewnętrznych może w drodze rozporządzenia nałożyć na ludność zamieszkałą na obszarze strefy nadgranicznej obowiązek udzielania organom, wymienionym w ust. (1), pomocy w ochronie granicy w sposób i w zakresie, jakie rozporządzenie to określi.

Art. 21.

(1) Zakładanie znaków granicznych należy do Ministra Komunikacji. Do utrzymywania tych znaków powołane są wojewódzkie władze administracji ogólnej.

(2) Ochronę znaków i urządzeń granicznych sprawują organa pełniące służbę ochrony granicy, a o ile chodzi o urządzenia nie znajdujące się bezpośrednio przy granicy (np. tablice oznaczające strefę nadgraniczną), — władze wykonujące policję miejscową i organa bezpieczeństwa publicznego.

Art. 22.

Kontrolę osobowego ruchu granicznego na punktach przejściowych i drogach celnych wykonywają organa, powołane przez Ministra Spraw Wewnętrznych.

D z i a ł III.

Postanowienia karne.

Art. 23.

Kto przekracza granicę Państwa bez właściwych dokumentów, albo w miejscu na to nie przeznaczonym albo mimo zamknięcia ruchu granicznego —

podlega karze aresztu do roku lub grzywny albo obu tym karom łącznie.

Art. 24.

Kto przekracza zawarte w rozporządzeniu niniejszym albo wydane na jego podstawie zakazy lub nakazy —

podlega w trybie administracyjnym karze aresztu do trzech miesięcy lub grzywny do 3.000 złotych, albo obu tym karom łącznie.

D z i a ł IV.

Postanowienia końcowe.

Art. 25.

(1) W razie naruszenia przepisów art. 4 ust. 3, art. 8 i art. 18 rozporządzenia niniejszego albo w razie uszkodzenia lub zniszczenia znaków lub urządzeń granicznych władza administracyjna zarządza wykonanie na koszt sprawcy czynności, potrzebnych celem przywrócenia stanu poprzedzającego naruszenie.

(2) Jeżeli sprawcy nie można wysledzić, nastąpi wykonanie potrzebnych robót na koszt gminy, na której obszarze szkoda została wyrażona.

Art. 26.

Przepisy rozporządzenia niniejszego odnoszące się do właścicieli gruntów, wód i brzegów (art. 8 i 18), dotyczą również użytkowników, dzierżawców i innych osób, które z jakiegokolwiek tytułu dany przedmiot w swym posiadaniu dzierżą lub zarząd nad nim sprawują.

Art. 27.

Do nieruchomości, położonych na obszarze pasa granicznego, nie stosuje się ustawy z dnia 24 marca 1920 r. o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców (Dz. U. R. P. z 1933 r. Nr 24, poz. 202).

Art. 28.

Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych, Ministrowi Skarbu i Ministrowi Komunikacji, w miarę właściwości i w porozumieniu z innymi zainteresowanymi ministrami.

Art. 29.

(1) Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie po upływie trzech miesięcy od dnia ogłoszenia.

(2) Z dniem wejścia w życie rozporządzenia niniejszego tracą moc obowiązującą przepisy rozporządzenia Rady Obrony Państwa z dnia 20 lipca 1920 r. w przedmiocie ochrony granic (Dz. U. R. P. Nr 64, poz. 426), z wyjątkiem przepisów o strefie nadgranicznej, które tracą moc z chwilą wyznaczenia tej strefy i ogłoszenia według art. 5 rozporządzenia niniejszego.

(3) Zarazem uchyla się pkt 3 art. 16 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 sierpnia 1926 r. o cudzoziemcach (Dz. U. R. P. Nr 83, poz. 465).